

Slutrapport

Tobaksfri innerstad 2015 - 2017

Projekt: {Tobaksfri innerstad}

Författare: Kristina Myrenberg, **Projektledare**
Förvaltning/avdelning: Södermalm/Norrmalm/Kungsholmen
Fastställd av styrgrupp: 2017-12-20
Senast ändrad: 2017-12-18

Innehåll

Sammanfattning	3
Summary	3
Bakgrund	4
Syfte och mål	5
Metod	6
Intervention	6
Utvärdering	8
Resultat	9
Personalenkäten	10
Tillsyn & Tillgänglighet	11
<i>Förstärkt tillsyn</i>	11
<i>Enkätstudie om tillgänglighet</i>	11
<i>Uppföljningsmöten</i>	12
Diskussion	13
<i>Metod och resultat</i>	13
<i>Förutsättningar</i>	13
Slutsatser	14
Lästips/kontakt	14
Referenser	15

Sammanfattning

Projektet Tobaksfri innerstad, 2015-2017, har haft som syfte att minska andelen barn och unga som brukar tobak i Stockholmsstadsdelarna Norrmalm, Kungsholmen och Södermalm. Målgrupper har varit elever, lärare och föräldrar i grund- och gymnasieskolor i stadsdelarna.

Projektet har innehållit ett arbete med att

- sätta samman en flerkomponentsmodell (tydlighet, kunskap, stöd och delaktighet)
- pröva den i samverkan med skolor (Ettårig intervention med ett stort antal insatser)
- beskriva arbetssättet/modellen och ta fram material som kan fortsätta att spridas och prövas.

Utvärdering sker genom en för- och eftermätning (Stockholmsenkäten¹ 2016 och 2018 samt en personalenkät) på 14 interventionsskolor och fem kontrollskolor. Personalenkäten visar att det skett en betydande positiv utveckling på de skolor som deltagit i interventionen jämfört med kontrollskolorna.

Projektet har utformat en modell för att arbeta med Tobaksfri skoltid. Det finns ett pedagogiskt framtaget material på www.stockholm.se/tobaksfriskoltid, som under 2017 har spridits både inom staden och på nationell tobakskonferens, LUFT.

Implementering pågår och under 2018 planeras för fortsatt arbete med modellen i ett antal gymnasieskolor.

Under hösten 2018 kommer det slutgiltiga resultatet för om projektets insatser påverkat tobaksbruket på de skolor som deltagit. Detta sker genom Stockholmsenkäten.

Summary

The project, Tobaksfri skoltid, 2015-2017, has been aimed at reduce the proportion of children and young people who use tobacco in the Stockholm city areas Norrmalm, Kungsholmen and Södermalm. Target audience has been students, teachers and parents in primary and secondary schools in the districts.

The methodology has been to assemble a multi-component model,

---

¹ Undersökning som genomförs vartannat år i åk 9 i grundskolan och åk 2 i gymnasiet. Alla kommunala skolor måste genomföra den, skolor med annan huvudman kan delta frivilligt.

test it in collaboration with the schools and compile a model that can continue to be spread and tested.

Project managers have implemented a one-year intervention consisting of the components; clarity, knowledge, support and participation. Evaluation is carried out through a pre- and post-measurement (Stockholm survey and personnel survey) of 14 intervention schools and five control schools. The staff survey shows that there has been a significant positive development in the schools that participated in the intervention compared with the control schools.

The project has designed a model for working with Tobacco-free school hours. There is a pedagogically produced material at www.stockholm.se/tobaksfriskoltid, which in 2017 has spread both within the city and at the national tobacco conference, LUFT. Implementation is in progress and in 2018 is planned for continued work with the model in a number of upper secondary schools.

During the autumn of 2018, the final result will be if the project's actions affected tobacco use at the schools that participated. This is done through the Stockholm survey.

Bakgrund

2012 påbörjade Södermalms stadsdel i Stockholm ett långsiktigt tobaksförebyggande projekt med syfte att minska andelen unga som börjar röka. Under 2014 utvidgades projektet till Norrmalm och Kungsholmen, och syftet breddades till att omfatta all form av tobaksbruk.

Bakgrunden till satsningen var att andelen rökare och snusare bland barn och unga var högre i innerstadsstaddelarna än de flesta andra i övriga staden. 2014 rökte i genomsnitt 14% av pojkarna och 21 % av flickorna i de tre stadsdelarna (Stockholmsenkäten).

Det fanns flera skäl till att satsa på ett tobaksförebyggande arbete

- Bruk av tobak genererar årligen ett stort antal allvarliga sjukdomstillstånd och förtida död.
- Stor andel ungdomar som röker och brukar tobak.
- Rapporter från Länsstyrelsen och staden som visade dålig efterlevnad av tobakslagen²

---

² Se referenser

- Socialtjänsten och skolorna har ett uppdrag att arbeta tobaksförebyggande.
- Ingen beprövad metod fanns att tillgå för HUR man kan arbeta tobaksförebyggande i skolan.

Utifrån detta ansökte Södermalms stadsdelsförvaltning tillsammans med övriga stadsdelar och STAD³ om medel från Folkhälsomyndigheten för att kunna sätta ihop, utvärdera och sprida en flerkomponentsmodell med förstärkt tillsyn, för att bidra till att främja rökfrihet och rökfria miljöer (formulering från ansökan 2015).

Syfte och mål

Syftet har varit att minska barn och ungas tobaksbruk i Stockholmsstadsdelarna Norrmalm, Kungsholmen och Södermalm.

Mål;

1. Öka andelen barn och unga som är rökfria.
2. Ytterligare begränsa tillgängligheten av tobak för underåriga.
3. Rökfria skolgårdar på interventionsskolorna.
4. Ökad kunskap bland skolpersonal på interventionsskolorna.

Effektmål;

1. Ökad andel som inte röker i åk 9 resp. åk 2 i interventionsskolorna. (Stockholmsenkäten 2016 och 2018).
2. Minskad andel ungdomar som uppger att de själva köper tobak i butik. (Stockholmsenkäten 2016 och 2018).
3. Rökfria skolgårdar – ingen röker, tydlig rökfri skyltning, utan askkoppar, fimpfria vid observationsbesök. (Uppföljande besök).
4. Ökad andel skolpersonal som anger att de har mer kunskap för att arbeta tobaksförebyggande. (Personalenkät)

---

³ Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem.

Metod

Intervention

I projektet har man arbetat med olika komponenter⁴ parallellt för att stödja skolorna att utveckla sitt tobaksförebyggande arbete.

Det har handlat om;

- kartläggningsarbete (fokusgrupper med elever, kartläggning med personal och skolgårdsobservation)
- utbildning och handledning till skolpersonal
- aktiviteter och föredrag för elever
- metodstöd i policyarbete
- utbildning elev-/ungdomsambassadörer
- tobaksavvänjning i grupp för elever
- spridning av befintliga länkar och informationsmaterial
- framtagande av eget informationsmaterial och skyltar

Under första året skedde ett arbete med förstärkt tillsyn och tillgänglighet.

I arbetet har det salutogena förhållningssättet varit vägledande. Till exempel har projektledarna fokuserat på hur skolans personal kan stödja och vägleda snarare än att straffa elever samt att skapa rökfria alternativa miljöer.

För att få en bild av hur processen sett ut presenteras varje års arbete separat.

År 1 - 2015

Projektet inleddes med rekrytering av projektledare, som var på plats i maj månad. Därefter tog arbetet med att rekrytera skolor vid, samt planering för intervention och utvärdering. Till hjälp i urvalet hade projektledarna utvärderaren på STAD samt ansvarig för Stockholmsenkäten på Stockholms stad. Projektledaren byggde upp projektorganisationen samt tog olika samverkanskontakter t ex med olika ideella organisationer och nyckelpersoner.

Interventionen påbörjades under hösten med de tre första skolorna som valt att bli interventionsskolor. Alla skolor fick hjälp med att genomföra en kartläggning (fokusgrupp med elever, skolgårdsobservation och kartläggning personal⁵). Kartläggningen

---

⁴ Har valts ut efter genomgång av aktuellt forskningsläge vid tidpunkten. Se referenser.

⁵ Finns i metodboken www.stockholm.se/tobaksfriskoltid

användes sedan av skolans arbetsgrupp för att se över skolans policys, planer etc. och för att ta beslut om vilka delar som skolan behövde jobba med. Alla skolor fick också en halvdags utbildning om tobak samt informationsmaterial.

Skolorna har också fått möjlighet till;

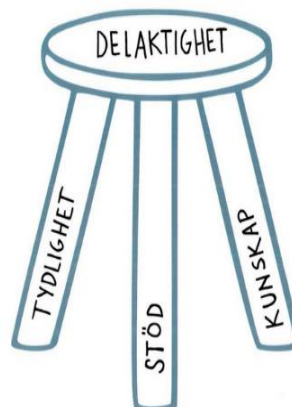
- Utbildning SOTIS⁶ till skolsköterska.
- Utbildning till elever (elevambassadörer)
- Event för elever på temadagar
- Tobaksavvänjning för elever

Projektledaren har utgått från skolornas behov och förutsättningar och genomfört insatser därefter.

Under hösten rekryterades ytterligare en projektledare, för arbetet med förstärkt tillsyn. Hen deltog i tillsynsbesök och kontrollköp enligt den s k Östermalmsmodellen⁷.

År 2 - 2016

Ytterligare elva interventionsskolor tillkom samt sex kontrollskolor. Interventionsskolorna fick samma basintervention (kartläggning, stöd till arbetsgrupp samt utbildning och material) som de tre första skolorna. De blev också erbjudna de övriga insatserna. Under året utkristalliserades de olika komponenterna tydligare och blev den s k Pallen.

En checklista med tydlig arbetsgång utifrån de olika komponenterna togs fram⁸. Denna prövades och utvecklades i arbetet med skolorna.

---

⁶ Samtal om tobak i skolan, en samtalsmodell. Se referenser.

⁷ Två personer, dialogbaserad modell.

⁸ Finns på hemsidan.

Under året genomfördes också implementeringsträffar i varje stadsdel. Folkhälsomyndighetens checklista användes⁹.

År 3 – 2017

Under året tog projektet också fram eget material; spegelskyltar, klistermärken och annat informationsmaterial. Dessa paketerades tillsammans med annat material från t ex Sluta röka-linjen i en Tobaksbox som delades ut till alla deltagande skolor.

Arbetet med interventionen fortsatte i de 14 deltagande skolorna. Projektledarna genomförde återkopplingssamtal i ett par skolor under våren.

I juni tog en ny projektledare vid p g a av att de första projektledarna sökt nytt arbete respektive gick på föräldradighet.

Höstens arbete har bestått i att;

- Sammanställa och sprida metodboken.
- Ta fram en ny hemsida.
- Informera om projektet på LUFT och Länsstyrelsen.
- Ta fram en ny ansökan till Folkhälsomyndigheten med fokus på effektutvärdering och implementeringsforskning.
- Genomföra uppföljningsmöten i skolor.
- Planera för implementering tillsammans med ytterligare en stadsdel (Östermalm). Planering har skett både med tanke på fortsatt projekt med externa medel (utvärdering via Folkhälsomyndigheten) och utan externa medel.

Utvärdering

Projektet utvärderas genom en personalenkät och Stockholmsenkäten.

Personalenkäten har tagits fram i samarbete med STAD¹⁰. Delar av enkäten har använts i en undersökning som handlar om preventionsarbetet på arbetsplatser¹¹. Enkäten är tänkt att visa vad som har skett på skolan vad gäller personalens attityder och kunskap. Personalenkäten har skickats ut till skolornas kontaktpersoner som förmedlat personalenkäten via länk till all personal på skolan. Ett digitalt enkätverktyg har använts.

---

⁹<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/2dbd59a28af34938825a4917f8dd8041/implementering-med-kvalitet-15097-webb.pdf>

¹⁰ Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem.

¹¹ Källmen & Leifman 2009

Pilotskolorna har svarat på enkäten augusti 2015 (baslinje). Skolor som tillkom 2016 svarade på enkäten 2016 (baslinje), liksom de fem kontrollskolorna. Alla skolor svarade på enkäten igen i maj 2017 (uppföljning)

Alla intervention- och kontrollskolors personal har fått enkäten via mejl på våren 2016 respektive 2017. Enkäten har skickats ut via kontaktpersoner på skolorna. Stockholmsenkäten 2016 används som baslinje och resultatet för effektmålen 1 och 2 visar sig hösten 2018, då nästa Stockholmsenkät genomförs.

Alla interventionsskolor har kontaktats för ett uppföljande samtal. Hälften av skolorna hade sådana under våren 2017. Under hösten har den nya projektledaren tillsammans med preventionssamordnare haft ytterligare fyra uppföljande möten med skolor som deltagit.

För att komplettera matchningen av kontrollskolorna med interventionsskolorna har kontaktpersonen på Stockholms stad tagit fram ytterligare ett par anonyma skolor som kommer att användas vid jämförelsen av Stockholmsenkäten 2018.

Resultat

Det resultat som kan redovisas här berör mål 4 (*Ökad andel skolpersonal som anger att de har mer kunskap för att arbeta tobaksförebyggande*) och sådant som framkommit i personalenkäten. När det gäller mål 3 (*Rökfria skolgårdar*), som var tänkt att följas upp med nya observationsbesök, kan vissa tendenser beskrivas genom de återkopplings- och uppföljningssamtal som genomförts samt via förbättrad skyltning som skett via projektet. På grund av byte av projektledare under 2017 har observationsbesök inte prioriterats.

Mål 1 och 2 kommer att redovisas under hösten 2018. Tyvärr har det visat sig att två skolor som deltagit i interventionen valt att inte delta i Stockholmsenkäten 2016 och en gymnasieskolas resultat för 2016 har inte registrerats. Det är valfritt för skolor med annan huvudman än kommunal att delta i Stockholmsenkäten.

Här redovisas även vad som framkommit i arbetet med tillsyn och tillgänglighet samt genom de uppföljningsmöten som genomförts.

Dessa underlag har haft relevans för arbetet i projektet och kan vara av intresse för andra som vill arbeta med den framtagna modellen eller utveckla liknande projekt.

Personalenkäten

Tre interventionsskolor (pilotskolorna) har tagits bort i sammanställningen av personalenkäten. En kontrollskola föll bort p g a att de valde att inte svara på uppföljningsenkäten.

Interventionskolorna består av nio gymnasieskolor och två grundskolor (ojämnt fördelade på stadsdelarna, mestadels Södermalm). Kontrollskolorna består av fyra grundskolor och en gymnasieskola. (ojämnt fördelade på stadsdelarna, mestadels Kungsholmen och Södermalm)

Till antalet personer är det god överensstämmelse mellan antalet personer som svarar på basenkäten och uppföljningsenkäten. Cirka 200 personer har svarat på interventionskolorna och ca 177 på kontrollskolorna. Eftersom enkäten skickats ut via kontaktpersoner på skolorna finns inga uppgifter om bortfall. Uppföljningen sker på gruppnivå och med stor sannolikhet har det skett ett antal personalbyten under året. På varje skola är det minsta antalet personer fem och det högsta 43 personer som svarat. Detta beror på olika storlek på skolor, inte på stora bortfall. De som svarat är ledning, skolhälsovård, administratör, lärare eller annat. Den stora gruppen är lärare, mellan 67-76% på intervention och kontroll.

Resultatet från personalenkäten visar att det skett en högre grad av utveckling av det tobaksförebyggande arbetet på de skolor som deltagit. Vid en jämförelse med kontrollskolornas personal uppger man;

- En ökad kunskap om tobak och det tobaksförebyggande arbetet.
- Att det finns fler genomarbetade och uppdaterade tobakspolicys och handlingsplaner.
- En ökad bredd när det gäller representation i det förebyggande arbetet (inte bara elevhälsa).
- I ökad utsträckning en upplevelse av förbättrad efterlevnad av tobakslagen för rökfria skolgårdar.

Tillsyn & Tillgänglighet

Förstärkt tillsyn

Projektledaren deltog i 31 besök och 95 kontrollköp under hösten 2015. Vid en uppföljning av den förstärka tillsynen, bedömdes insatsen som otillräcklig för att kunna arbeta på ett bra sätt med mål 2 (*Ytterligare begränsa tillgängligheten av tobak för underåriga*). Samtidigt organiserades tillsynsarbetet om i stadsdelarna, vilket försvårade arbetet med att koppla på tillsynen till projektet. Istället genomförde projektledaren en litteraturöversikt med fokus på tillgänglighet, normer och skyddsfaktorer. Utifrån denna beslöt man sedan att undersöka tillgänglighet genom en enkät till gymnasieelever som deltog i tobaksavvänjningsgrupp på skolan. Tillsynsdelen lyftes sedan bort från projektet i den form som det formulerades i ansökan för 2015.

Enkätstudie om tillgänglighet

34 gymnasieelever har deltagit i tobaksavvänjningsgrupp på sju olika skolor. Resultatet från den enkätstudie som genomfördes visade bl. a att;

Upplevelser av anskaffning

- Det är lätt att få tag på tobak, både av kompisar och i butik. Ungdomarna vet precis hur man ska göra.

Skolans roll

- Många berättar att en stor del av deras tobaksbruk sker på skolan eller i anslutning till den.
- Ibland lyckas elever hålla upp över lov men börjar ofta igen när skolan drar igång
- Flera berättar att det var i skolan som de började röka eftersom det inte kändes som att det var något konstigt.
- Tobaksbruk är ett sätt att få kontakt med elever utöver den egna klassen, både i andra årskurser och andra klasser

Andra beteenden kopplat till tobaksbruk

- Elever röker oftast med vänner
- Flera väljer bort att röka när de är med kompisar som inte röker.
- Att bruka tobak blir en handling som gör att många känner sig äldre än vad de är. ”Alltså vi är ju fortfarande barn men ciggen gör oss vuxna på något sätt”

Uppföljningsmöten

Alla interventionsskolor kontaktades för ett uppföljningsmöte. Under våren 2017 genomfördes sex stycken möten med gymnasieskolor. Övriga skolor uppgav att de inte hade möjlighet att ta emot projektledarna vid det tillfället.

Under hösten 2017 gjordes nya försök att kontakta de skolor som inte haft möten. Tre stycken gymnasieskolor och en grundskola besöktes. Några av dem genomfördes tillsammans med preventionssamordnare.

Nedan beskrivs en del av resultaten. På majoriteten av skolorna upplever personalen att;

- Det har skett en påverkan på skolans kultur, om att det inte är ok att röka, att det är tydligt vad skolan står för.
- Rökningen utanför skolan har minskat.
- Det finns bättre rutiner (än före projektet) för kontakter med elever som röker och för hur skolan ska arbeta tobaksförebyggande t ex. regelbunden info till elever och föräldrar om tobaksfri skoltid.
- Det externa stödet har gett bra kunskapspåfyllnad och en positiv skjuts i processen.
- Tobaksfrågan slåss om utrymme med andra elevvårdsfrågor, vilket är svårt. Framförallt cannabis och psykisk ohälsa är stora frågor på skolorna.
- Ämnesintegreringen är något som behöver utvecklas. Här behövs stöd från Utbildningsförvaltningen och Skolverket.
- Skolan behöver vara systematisk i sitt arbete och ha tydliga mål om varför saker sker och hur det sker. Tobaksfri/rökfri skoltid måste vävas in i elevhälsoplan som ett långsiktigt arbete.
- Skolor skulle behöva få stöd i att ha mer fokus på friskfaktorer.

Upplevelse av projektets insatser

- Det har varit värdefullt att få tid och ta sig tid att samtala om tobaksförebyggande arbete. Till exempel en mall och en förståelse för varför policy är viktigt. Få tid till att arbeta igenom det.
- Kartläggningen (observation och fokusgrupp) har varit viktigt för att få idéer.
- Att det genom externt stöd ges möjligheter och utrymme att få igång eleverna, med temadagar och elevambassadörsutbildningar.

- Fokus på friskfaktorer har varit bra, att fokusera på roliga aktiviteter istället för tjat och bråk kring tobak.
- Bra att få material kring avvänjning och elevhälsosamtal och tips på ämnesintegrering.
- Bra att projektet har varit på plats och träffat eleverna, lyft frågan med dem och haft förståelse för elevernas livsvärld.

Diskussion

Metod och resultat

Projektet har tagit fram en pedagogisk modell och ett lätthanterligt material för hur man på skolor kan arbeta med sitt tobaksförebyggande arbete. Detta har fått spridning både inom staden men också nationellt t ex genom deltagande på nationell tobakskonferens och på nätverk inom Stockholms stad och på Länsstyrelsen.

I Stockholms innerstad finns nu en etablerad samverkan mellan stadsdelarna och en plan för det fortsatta arbetet med Tobaksfri skoltid. Under 2018 planeras för ett fortsatt arbete i gymnasieskolor. Modellen behöver fortsatt utvärderas och utvecklas.

Förutsättningar

Folkhälsomyndighetens tidplan försvårar rekrytering och att behålla kompetens. Eftersom beslut kommer i januari kan inte rekrytering påbörjas innan och det tar minst tre månader att rekrytera. Det innebär i det här fallet att projektet inte kunde starta förrän ett halvår senare. Samma gäller för att behålla projektledare och den kompetens som finns och skapas över flera år. Uppbyggda rutiner och långsiktighet försvåras, vilket inte gynnar arbetet i projektet och det långsiktiga arbetet att minska barn och ungas tobaksbruk.

Den interna organisationens förutsättningar och utmaningar påverkar projektets möjligheter till ett bra genomförande. Till exempel hur tillsynsarbetet är organiserat och vilka möjligheter till samarbete som finns.

Rekrytering av skolor och att etablera samarbete med skolor tar tid. Att det inte finns en upparbetad kanal mellan socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen försvårar och undergräver långsiktigt arbete med det tobaksförebyggande arbetet.

I projektet har preventionssamordnarna en nyckelroll. Under projektets gång har det skett förändring även på dessa tjänster. Under det senaste 1,5 året har det dock varit samma grupp av personer vilket gett projektet en bra stabilitet inför det fortsatta arbetet.

Slutsatser

Det tar tid att utveckla ett arbetssätt, en modell, för det tobaksförebyggande arbetet som ska ske hos ”någon annan”, än i sin egen verksamhet. Kunskap behövs både om ämnesområdet och om projektarbete, men också hur man kan presentera och underlätta för skolan att arbeta med frågan. I det här projektet har det funnits sådan samlad kompetens vilket varit värdefullt för processen och resultatet.

De resultat som vi ser visar på att projektets insatser påverkat skolorna i en positiv riktning och det finns en långsiktighet genom att det finns preventionssamordnare i varje stadsdel som har i uppdrag att stödja skolornas ANDT-arbete. Genom hemsidan finns nu också möjlighet för skolorna att själva ladda ner material och anpassa materialet till sin verksamhet.

Lästips/kontakt

<http://www.stockholm.se/tobaksfriskoltid>

Referenser

- *Att förebygga missbruk av alkohol, droger och spel hos barn och unga*. Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2015. SBU-rapport nr 243. ISBN 978-91-85413-87-4.
- *Ett steg närmare en rökfri skola – förslag till fortsatt lokalt arbete*. Länsstyrelsen 2016:3.
- Elevhälsportalen.se Stöd för att genomföra hälsofrämjande och förebyggande insatser i skolan.
- Läroplanen för grundskolan 2011. (SKOLFS 2010:37)
- Läroplanen för gymnasieskolan. (SKOLFS 2011:144)
- Läroplanen för gymnasieskolan samt de olika ämnenas ämnes- och kursplaner. (SKOLFS 2011:19), (SKOLFS 2010:261).
- *Rökfria skolgårdar och en tobaksfri skoltid – en kunskapsammanställning*. Statens folkhälsoinstitut 2011:16
- *Rökfria skolgårdar*. Stockholms stad. Nov 2013
- *Rökning på skolgårdar – en granskning av några gymnasier*. Länsstyrelsen i Stockholms län. 2011:33.
- Samtal om tobak i skolan. www.folkhalsoguiden.se
- *Skolans ANTD-uppdrag*. Skolverket
- *Tillgång till tobak. En undersökning om anskaffning och attityder bland gymnasieelever under 18 år i Stockholms län*. Länsstyrelsen 2011:17.
- *Tobak och unga*. En kunskapsöversikt.(2017) Psykologer mot tobak.
- *Tobakspolicy i skolan*. Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin 2014:5.
- *Undervisning om alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) – en praktknära litteraturgenomgång*. 2013. Skolverket.
- *Ungas frågor om alkohol och droger*. (2014) Raninen, A & Dahlman, N Webbenkät. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.